

ผลกระทบทางด้านการเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม

การศึกษาในบทที่ผ่านมาได้แสดงถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับตุรกีเป็นหลัก โดยจะมองผลกระทบที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจมหภาค รายสาขาสินค้าและบริการ และความเชื่อมโยงของภาคการผลิตโดยอาศัยเครื่องมือในการวิเคราะห์ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพต่างๆ อย่างไรก็ตาม ความตกลงการค้าเสรียังส่งผลกระทบในมิติอื่นๆ ด้วยเช่นกัน การยกระดับความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนผ่านความตกลงการค้าเสรีมีนัยสำคัญทางการเมือง และจะมีผลกระทบทางการเมืองมาก ถ้าหากความตกลงทางการค้านี้ทำให้ดุลยภาพของอำนาจระหว่างกลุ่มมหาอำนาจเสียไป

นอกจากนี้ ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการจัดทำความตกลงการค้าเสรีก็สามารถก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมได้ โดยเฉพาะความเป็นอยู่และโอกาสทางสังคมเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของรายได้ ผลกระทบจะเกิดขึ้นมากที่สุดในสาขาที่ได้รับผลกระทบเชิงลบมากที่สุด ในขณะที่ผู้บริโภคจะได้รับผลประโยชน์จากการแข่งขันทั้งทางด้านสินค้าและบริการ ในด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการผลิตสินค้าและบริการ การผลิตที่มากขึ้นอาจก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การประเมินผลกระทบทั้งทางด้านการเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาเรื่องความเป็นไปได้ของการจัดทำความตกลงการค้าเสรีด้วย

ในบทที่ 13 นี้ จะเริ่มจากการประเมินผลกระทบทางการเมือง จากนั้นจะเป็นการศึกษาผลกระทบทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ ท้ายที่สุดจะเป็นการสรุปผลกระทบในภาพรวมทั้งสามด้านของความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับตุรกี

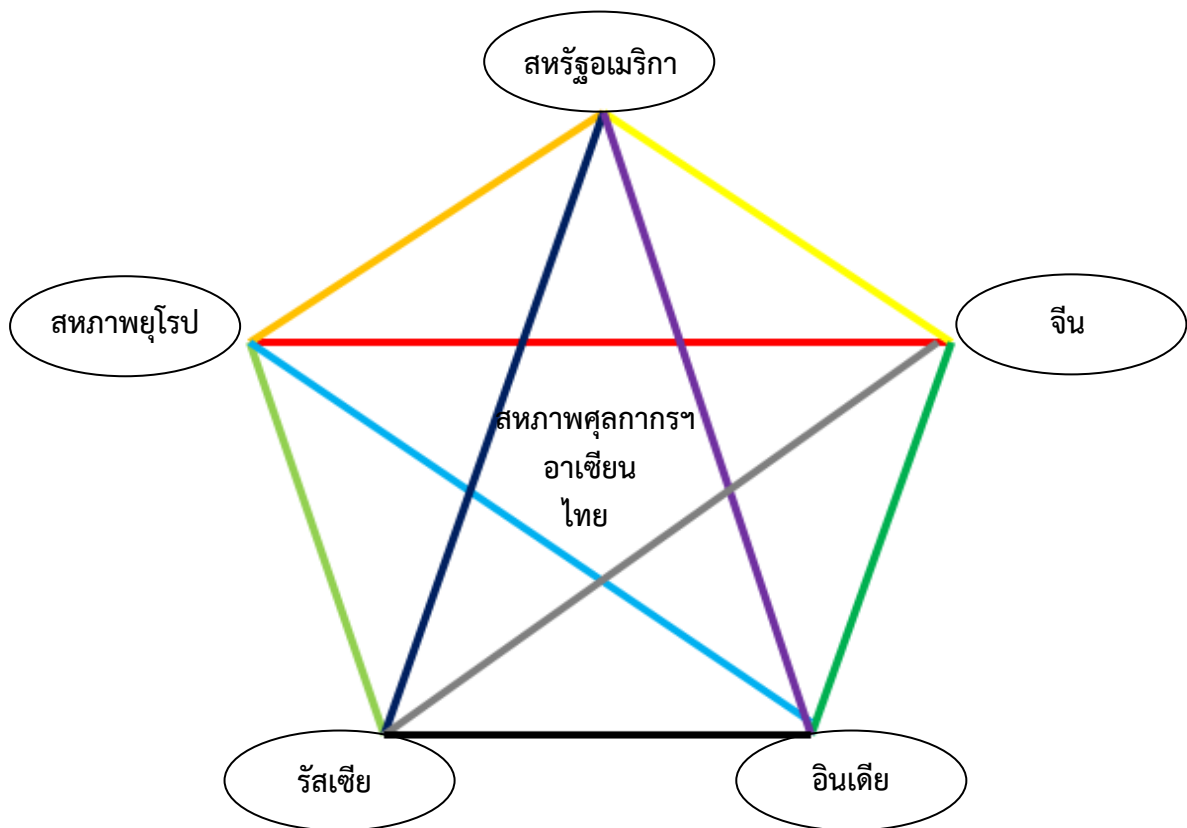
13.1 มิติทางการเมือง

การจัดทำความตกลงการค้าเสรีเป็นนโยบายการค้าที่สำคัญในการให้สิทธิประโยชน์ทางการค้าแก่ประเทศคู่เจรจา และถือเป็นการยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างคู่เจรจาให้มีความใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ความตกลงการค้าเสรีจึงมีนัยทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประเทศมหาอำนาจทั้งหลายจะเป็นผู้กำหนดทิศทางของการเมืองระหว่างประเทศซึ่งขึ้นอยู่กับผลประโยชน์และการถ่วงดุลอำนาจระหว่างกันเป็นหลัก ดังนั้น การวิเคราะห์ผลกระทบทางการเมืองของความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับตุรกีจึงจำเป็นต้องเข้าใจการถ่วงดุลอำนาจระหว่างกันของประเทศมหาอำนาจ และความสัมพันธ์ระหว่างไทย ตุรกี และประเทศมหาอำนาจเหล่านั้น

13.1.1 การถ่วงดุลอำนาจระหว่างประเทศมหาอำนาจ

การถ่วงดุลอำนาจระหว่างประเทศมหาอำนาจเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของประเทศมหาอำนาจทาง ตะวันตก (สหภาพยุโรป และรัสเซีย) ประเทศมหาอำนาจทางตะวันออก (อินเดียและจีน) และประเทศ อภิมหาอำนาจ (สหรัฐอเมริกา) ในภาพรวม ความสัมพันธ์ที่สำคัญระหว่างกันของประเทศมหาอำนาจสามารถ สรุปได้ดังรูปภาพที่ 13.1 ดังนี้

รูปภาพที่ 13.1: กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมหาอำนาจโดยมีไทย อาเซียน และคู่แข่ง เป็นจุดศูนย์กลาง

เส้นบอกความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจ	
	พันธมิตรใกล้ชิด
	คู่ค้าพลังงาน
	คู่แข่งมหาอำนาจ
	หุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ/คู่แข่งอิทธิพลในภูมิภาค
	พันธมิตรถ่วงดุลกับจีน เช่น เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
	คู่ค้ารายใหญ่/หุ้นส่วนทางกลยุทธ์
	คู่แข่งมหาอำนาจ
	มิตรทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม/ถ่วงดุลอำนาจ
	มหาอำนาจนิวเคลียร์/ถ่วงดุลจีนและปากีสถาน
	คู่ค้ารายใหญ่

ที่มา: มุลนิธิ สวค.

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมหาอำนาจข้างต้นจะมีทั้งลักษณะที่เป็นแบบพึ่งพาอาศัยกัน แบบถ่วงดุลอำนาจกัน และแบบแข่งขันกัน โดยสามารถวิเคราะห์การถ่วงดุลอำนาจระหว่างกันตามกลุ่มประเทศได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1: สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และรัสเซีย

ในกลุ่มนี้จะเป็นเรื่องของการแข่งขัน ถ่วงดุลอำนาจ และพลังงาน สหรัฐอเมริกากับรัสเซียต่างเป็นคู่แข่งทางการเมือง และต่างต้องการเป็นอภิมหาอำนาจด้วยกันทั้งคู่ ในขณะที่พวกนี้ก็ต้องพยายามช่วยกัน ถ่วงดุลอำนาจกับจีนที่มีเป้าหมายในการเป็นประเทศอภิมหาอำนาจเช่นเดียวกัน การพยายามขยายอิทธิพลของสหภาพยุโรปในยุโรปตะวันออกโดยการก่อตั้งหุ้นส่วนตะวันออก (Eastern Partnership) ระหว่างสหภาพยุโรปกับอดีตประเทศสมาชิกของสหภาพโซเวียต ทำให้รัสเซียต้องจัดตั้งสหภาพยูเรเชียเพื่อที่ถ่วงดุลอำนาจกับสหภาพยุโรป ในขณะที่เดียวกันประเทศในสหภาพยุโรปโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยอรมนี ฝรั่งเศส และอิตาลี ยังต้องพึ่งพาพลังงานและเครือข่ายท่อส่งก๊าซธรรมชาติและน้ำมันของรัสเซีย ดังนั้น ทำให้สหภาพยุโรปไม่สามารถที่จะสนับสนุนสหรัฐได้อย่างเต็มที่

ในปัจจุบัน เหตุการณ์ในยูเครน และแหลมไครเมียได้สะท้อนถึงความขัดแย้งในความสัมพันธ์ระหว่างกันของประเทศมหาอำนาจทั้งสามเป็นอย่างดี ซึ่งไม่มีใครที่จะสนับสนุนการทำสงครามเต็มรูปแบบ สหรัฐอเมริกาและยุโรปทำได้เพียงประณาม และคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจเท่านั้น แม้ว่าสหรัฐอเมริกาพร้อมที่จะสนับสนุนการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน เพื่อลดอำนาจการต่อรองของรัสเซีย

กลุ่มที่ 2: รัสเซีย จีน และอินเดีย

จีนและอินเดียต่างก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ และการขยายอิทธิพลในภูมิภาคแปซิฟิกและเอเชียใต้ ประเด็นขัดแย้งระหว่างจีนและอินเดียยังคงเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านพรมแดนตั้งแต่การจลาจลในทิเบตเมื่อปี พ.ศ. 2502 นอกจากนี้ การที่จีนให้การสนับสนุนปากีสถานทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและอินเดียแยกลง ในขณะที่เดียวกัน รัสเซียต้องการที่จะกอบกู้ฐานะอภิมหาอำนาจ โดยการสร้างสายสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชีย ได้แก่ อินเดีย จีน และญี่ปุ่น

รัสเซีย จีน และอินเดียต่างให้ความสำคัญกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เพื่อขยายอำนาจในการต่อรองในการทูตสาธารณะ และสร้างอิทธิพลในภูมิภาคของตนอย่างเต็มที่ โดยจีนจะให้ความสำคัญกับเอเชียตะวันออก รัสเซียกับยุโรปตะวันออกและเอเชียกลาง และอินเดียกับเอเชียใต้ ก่อนที่จะแข่งขันในภูมิภาคอื่นๆ

กลุ่มที่ 3: สหรัฐอเมริกา และจีน

ในปัจจุบัน สหรัฐอเมริกาเป็นอภิมหาอำนาจแต่เพียงประเทศเดียว ในขณะที่จีนได้พัฒนาจนเป็นมหาอำนาจแห่งเอเชียแปซิฟิกทั้งทางด้านการทหาร และทางเศรษฐกิจ มีศักยภาพที่จะเป็นอภิมหาอำนาจได้ในอนาคต อย่างไรก็ตาม มหาอำนาจอื่นๆ ต่างพยายามคานอำนาจกับจีน และไม่ให้จีนสามารถก้าวขึ้นสู่อภิมหาอำนาจได้โดยง่าย สหรัฐอเมริกามีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นคู่แข่งของจีนอย่างชัดเจนมาเป็นระยะเวลานาน แต่มาชัดเจนขึ้นเมื่อจีนเริ่มมีบทบาทมากขึ้น และแสดงศักยภาพที่จะสามารถแข่งขันกับสหรัฐอเมริกาได้อย่างทัดเทียมในอนาคต ดังนั้น จึงนำมาสู่ประเด็นความขัดแย้งระหว่างกัน เช่น การต่อสู้

ระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาในสงครามเกาหลีในช่วงปี พ.ศ. 2493 การตอบโต้การขายอาวุธของสหรัฐอเมริกาให้กับไต้หวัน ด้วยการระงับการฝึกร่วมกันระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2553 และล่าสุดคือ การให้ความสนับสนุนของจีนแก่รัสเซียในกรณีวิกฤติยูเครน (และเกาหลีเหนือ)

อย่างไรก็ตาม สหรัฐอเมริกา และจีนก็มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ลึกซึ้ง จีนเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา และเป็นตลาดของผู้บริโภคที่มีขนาดกว่าพันล้านคน ในขณะที่จีนก็ต้องการส่งออกไปยังตลาดที่มีมูลค่าสูงมากที่สุดในโลก นอกจากนี้ จีนยังเป็นผู้ถือครองพันธบัตรรัฐบาลสหรัฐอเมริกาต่างชาติรายใหญ่ที่สุดในโลก ดังนั้น การแข่งขันของทั้งสองประเทศยังคงมีอยู่ แต่ทั้งสองฝ่ายต่างก็ตระหนักว่า ถ้าหากมีความขัดแย้งที่รุนแรงในปัจจุบันจริงก็จะเสียประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

13.1.2 มุมมองความสัมพันธ์ทางการเมืองจากจุดยืนของตุรกี และไทย

จุดยืนตุรกี

ตุรกีเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานและมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นจักรวรรดิออตมันที่ยิ่งใหญ่ในอดีต นอกจากนี้ ตุรกียังเป็นศูนย์กลางทางการค้าและการขนส่ง และเป็นศูนย์กลางของศาสนาอิสลามในอดีตตุรกีเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในภูมิภาคมาตุยुकสมัยที่เชื่อมต่อยุโรป ตะวันออกกลาง เอเชียกลาง และแอฟริกาเข้าด้วยกัน ดังนั้น ประเทศมหาอำนาจต่างๆ จึงต้องการใช้ประโยชน์จากตุรกีในการถ่วงดุลอำนาจระหว่างกัน และต้องการให้ตุรกีเข้ามาเป็นพันธมิตรของตนภายใต้กรอบความร่วมมือด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง และการเมือง

ตุรกีเป็นประเทศที่อยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ความขัดแย้ง และความรุนแรงอยู่เสมอ จึงเป็นประเทศที่มีความสามารถในการปรับตัวสูง และมีความสามารถในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศเพื่อรักษาผลประโยชน์ในประเทศของตนเป็นอย่างดี ในบริบทของการถ่วงดุลอำนาจระหว่างมหาอำนาจในภูมิภาคนี้ ตุรกีได้ประสานประโยชน์กับกลุ่มต่างๆ และได้พยายามสร้างอิทธิพลเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองกับมหาอำนาจต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ความสัมพันธ์ของตุรกี และประเทศมหาอำนาจต่างๆ สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 13.1: ความสัมพันธ์ระหว่างตุรกี และประเทศมหาอำนาจต่างๆ

ประเทศ	ลักษณะของความสัมพันธ์
สหรัฐอเมริกา	<ul style="list-style-type: none"> ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและตุรกี จะเป็นลักษณะของความร่วมมือทางด้านการเมืองและความมั่นคงเป็นหลักซึ่งครอบคลุมประเด็นต่างๆ ของอิรัก ตะวันออกกลาง แอฟริกาตอนเหนือ คาบสมุทรบอลข่าน กลุ่มประเทศแถบคอเคซัส เมดิเตอร์เรเนียนตะวันออก เอเชียกลาง และเอเชียใต้ ซึ่งรวมถึงการต่อต้านผู้ก่อการร้าย ความมั่นคงด้านพลังงาน การไม่แพร่ขยายของอาวุธนิวเคลียร์ และการพัฒนาเศรษฐกิจอื่นๆ สหรัฐอเมริกาพยายามใกล้ชิดกับตุรกีมากขึ้น โดยมีการจัดทำกรอบความร่วมมือ The Framework of Strategic Economic and Commercial Cooperation (FSECC) เพื่อสนับสนุนการค้า และการลงทุนระหว่างกัน ตลอดจนความช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยี และปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา

ประเทศ	ลักษณะของความสัมพันธ์
	<ul style="list-style-type: none"> ● อุปสรรคของความสัมพันธ์ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างสหรัฐอเมริกาและตุรกี อาจจะมา จากปัญหาระหว่างอาร์มีเนียและตุรกีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2458 ซึ่งชาวอาร์มีเนียใน สหรัฐอเมริกามีอิทธิพลในการลอบบี้
สหภาพยุโรป	<ul style="list-style-type: none"> ● ตุรกีมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสหภาพยุโรปมากที่สุดในบรรดาหาอำนาจ ทั้ง 5 กลุ่ม โดยในหลายประเทศมีความสัมพันธ์ย้อนกลับไปได้ตั้งแต่ตุรกียังเป็น จักรวรรดิออตมัน นอกจากนี้ ชาวตุรกีโพ้นทะเลและเชื้อสายของชาวตุรกีกว่า 5 ล้านคนในยุโรปมีบทบาทอย่างมากในการส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่าง ตุรกีและสหภาพยุโรป ในขณะที่เดียวกันชาวตุรกีโพ้นทะเลเหล่านี้ก็ก่อให้เกิด ความกังวลกับประเทศเจ้าบ้านได้เช่นกัน ● ตุรกีได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของชาติตะวันตกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2399 และเป็นจุดยุทธศาสตร์ ที่สำคัญของกลุ่มประเทศตะวันตกในการรักษาตุลอำนาจกับมหาอำนาจอื่นๆ และ ตุรกีได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ The Council of Europe, OECD ,NATO และ OSCE ● ตุรกียังมีความพยายามที่จะเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพยุโรป แต่ยังได้รับ การต่อต้านจากฝรั่งเศส และออสเตรีย ● นอกจากนี้ ตุรกีพยายามที่สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับประเทศยุโรปตะวันออก และประเทศเกิดใหม่จากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต และยูโกสลาเวีย โดยให้ ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ และเน้นเสริมสร้างความมีเสถียรภาพ และสันติภาพ ในประเทศเหล่านั้น ● ประเด็นความขัดแย้งกับประเทศยุโรป ได้แก่ ประเด็นเหตุการณ์ใน Eastern Anatolia ในปี พ.ศ. 2458 และประเด็นของไซปรัส
รัสเซีย	<ul style="list-style-type: none"> ● ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียกับตุรกี มีความคล้ายคลึงกับกรณีระหว่างตุรกีกับ สหรัฐอเมริกาซึ่งเรื่องของการถ่วงดุลทางการเมือง และเสถียรภาพในภูมิภาคนี้ แต่ความสัมพันธ์ของตุรกีและรัสเซียได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษ 1990 โดยมีการจัดตั้ง The High Level Cooperation Council (HLCC) ซึ่งจะมีการ ประชุมระหว่างผู้นำสูงสุดของทั้งสองประเทศเป็นประจำทุกปี ● ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจระหว่างตุรกี และรัสเซียมีความใกล้ชิด โดยรัสเซีย เป็นคู่ค้าขนาดใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสองของตุรกี โดยตุรกีเปรียบเสมือนเป็นประตู การค้าสู่รัสเซีย และบริษัทก่อสร้างของตุรกีได้ประโยชน์จากโครงการก่อสร้าง ในรัสเซียอย่างมาก และการลงทุนระหว่างกันมีขนาดรวมกันประมาณ 20,000 ล้านเหรียญสหรัฐฯ
จีน	<ul style="list-style-type: none"> ● ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและตุรกี เริ่มมาจากความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์เป็นหลัก โดยจีนและตุรกีได้ยกระดับความสัมพันธ์ให้ใกล้ชิดมากขึ้นโดยมีการประกาศ The Joint Declaration on the Establishment and Development of the Strategic Relationship of Cooperation ● ในปัจจุบันมูลค่าการค้าระหว่างจีนกับตุรกี มีมูลค่าสูงกว่ามูลค่าการค้าระหว่าง สหรัฐอเมริกากับตุรกีแล้ว และจีนเริ่มเข้าไปลงทุนในตุรกีมากขึ้นโดยเฉพาะด้าน โครงสร้างพื้นฐาน

ประเทศ	ลักษณะของความสัมพันธ์
อินเดีย	<ul style="list-style-type: none"> ความสัมพันธ์ระหว่างตุรกี และอินเดียในยุคปัจจุบันเริ่มมาตั้งแต่อินเดียประกาศอิสรภาพจากสหราชอาณาจักรเมื่อปี พ.ศ. 2490 แต่การพัฒนาความสัมพันธ์ได้หยุดลงชั่วคราวเนื่องจากสงครามเย็น ตุรกีให้ความสำคัญกับอินเดียที่กำลังก้าวขึ้นเป็นประเทศมหาอำนาจที่กำลังเจริญเติบโต มีกำลังทหารที่เข้มแข็ง มีตลาดขนาดใหญ่ มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านอวกาศ มีบุคลากรจำนวนมาก และมีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันยาวนาน

ที่มา: Ministry of Commerce, Republic of Turkey

จะเห็นได้ว่า ตุรกีได้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับมหาอำนาจทั้ง 5 ประเทศ เนื่องจากเป็นจุดยุทธศาสตร์ในภูมิภาคที่ทุกฝ่ายต้องการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง โดยที่ตุรกีเองก็ได้นำความได้เปรียบในส่วนนี้ในการคานอำนาจของมหาอำนาจต่างๆ ในภูมิภาคนี้ด้วย ในขณะเดียวกันตุรกีก็พยายามที่จะสร้างอิทธิพลของตนเองในการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเกิดใหม่ หรือประเทศที่มีความยากจนมากกว่าโดยการให้ความช่วยเหลือทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนา และการศึกษา นอกจากนี้ตุรกีก็ยังมีความต้องการที่จะเป็นศูนย์กลางของศาสนาอิสลามอีกครั้ง หลังจากที่มีการปฏิรูปประเทศซึ่งลดบทบาทของการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามในประเทศลงไป

จุดยืนของไทย

ในภาพรวมจะเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับทั้งประเทศมหาอำนาจสามกลุ่ม สามารถแบ่งออกได้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ตะวันตก ไทย-ตะวันออก และไทย-มหาอำนาจในภูมิภาคที่มีทั้งผู้เล่นจากฝ่ายตะวันตกและตะวันออก ไทยมีความสำคัญอย่างมากในฐานะพันธมิตรทางการทหารและคู่ค้าทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญสำหรับฝ่ายตะวันตกซึ่งประกอบด้วยสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ไทยถือเป็นพันธมิตรอันดับหนึ่งในหมู่รัฐกันชนท่ามกลางสงครามระหว่างอภิมหาอำนาจในยุคสงครามเย็น และทางด้านเศรษฐกิจนั้น ไทยถือเป็นคู่ค้าที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 24 ของสหรัฐอเมริกา คิดเป็นมูลค่าการค้าถึง 38,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2556 ในขณะเดียวกัน สหภาพยุโรปก็เป็นตลาดส่งออกสำคัญอันดับ 5 ของไทย โดยในปีเดียวกันนั้น ไทยก็มีมูลค่าทางการค้ากับสหภาพยุโรปรวมอยู่ถึง 45,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 9.4 จากมูลค่าทางการค้าระหว่างประเทศของไทยโดยรวม (Chanlett-Avery, 2014; กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2557 ก.) อีกทั้ง ไทยยังมีเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสองในอาเซียน (เมื่อวัดจากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ) และเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญทางการค้า เพราะตั้งอยู่ในใจกลางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับทั้งสองมหาอำนาจก็ถูกสั่นคลอนอย่างหนักนับตั้งแต่การรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 และอีกครั้งในปี พ.ศ. 2557 การรัฐประหารและการเข้าควบคุมอำนาจการบริหารประเทศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ. 2557 ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกา-ไทย-สหภาพยุโรปเลวร้ายลง โดยส่งผลกระทบต่อหลายๆ ด้าน เช่น เงินช่วยเหลือกองทัพ และการปรับลดระดับความสัมพันธ์การทูต และการเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย-สหภาพยุโรป ต้องหยุดชะงักลง

ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปที่มีต่อรัสเซียนั้นค่อนข้างตึงเครียด ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทางการทูตมาอย่างยาวนานกับรัสเซียตั้งแต่สมัยยังเป็นราชอาณาจักรสยามและจักรวรรดิ จนทำให้ประเทศไทยผ่านพันวิฤตต่างๆ มาได้ เช่น ยุคล่าอาณานิคมในแหลมอินโดจีน รัสเซียได้เข้า

มาถ่วงดุลอำนาจของอังกฤษและฝรั่งเศส ถึงแม้ความสัมพันธ์จะขาดหายไปช่วงหนึ่งในสมัยสหภาพโซเวียต ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-รัสเซียก็ได้กลับดีขึ้นอีกครั้งเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 มีการเยือนระดับผู้นำประเทศ เช่น การมาเยือนประเทศไทยของประธานาธิบดีปูตินในปี พ.ศ. 2546 และการไปเยือนรัสเซียของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในปี พ.ศ. 2550 และถึงแม้ว่ามูลค่าทางการค้าระหว่างอาเซียน-รัสเซีย จะค่อนข้างน้อยกว่ามหาอำนาจรายอื่นๆ ไทยก็ถือเป็นคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดเป็นอันดับต้นๆ ของรัสเซียในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้¹ โดยไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่ชาวรัสเซียเดินทางมามากที่สุดในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน และนักท่องเที่ยวชาวไทยก็ไม่ต้องใช้วีซ่าในการเดินทางเข้ารัสเซียเช่นกัน

นอกจากนี้ รัสเซียยังมีบทบาทสำคัญต่อการเมืองไทยในรูปแบบความสัมพันธ์ของไทย-ตะวันออก ที่มีจีนกับอินเดียร่วมอยู่ด้วย ซึ่งทั้งสามประเทศพยายามที่รักษาอิทธิพลของตนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในปัจจุบันภายใต้การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรปต่อรัสเซีย ทำให้รัสเซียพยายามที่จะหาพันธมิตรทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นดังเช่นในกรณีของจีน ดังนั้น สถานะของไทยในการเจรจาความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับรัสเซียในปัจจุบันสามารถเทียบเคียงได้กับสถานะของจีนท่ามกลางวิกฤติยูเครนนั้น คือ การยึดสถานะความเป็นกลางและรักษาผลประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญ² ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีน ไม่ได้มีผลกระทบเชิงลบกับไทยมากนัก และการที่ทั้งสองประเทศพยายามที่จะคานอำนาจในภูมิภาคอาเซียน ย่อมเกิดผลดีต่อไทยในการเจรจาต่อรองกับทั้งจีนและอินเดีย

ท้ายที่สุด ความสัมพันธ์ของไทย-มหาอำนาจจากตะวันออกและตะวันตก (จีนและสหรัฐอเมริกา) เป็นในลักษณะคล้ายกับความสัมพันธ์ของไทย-จีนและอินเดีย ที่ต้องการให้ไทยสนับสนุนในจุดยืนของตน และสร้างอิทธิพลในไทย ซึ่งที่ผ่านมาไทยยังคงสามารถรักษาความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศได้เป็นอย่างดี แม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะต่อต้านรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร ในขณะที่จีนแสดงจุดยืนที่ไม่ต้องการแทรกแซงกิจการภายในของไทย ดังนั้น ไทยอยู่ในสถานะที่ดีที่สามารถตอบสนองความต้องการของประเทศมหาอำนาจเหล่านี้ และต่อรองสร้างผลประโยชน์กับประเทศเหล่านี้ได้มากที่สุด

ดังนั้น โดยทั่วไปความสัมพันธ์ระหว่างไทยและมหาอำนาจกลุ่มต่างๆ เป็นไปด้วยดีเนื่องจากไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์ในการถ่วงดุลอำนาจของมหาอำนาจต่างๆ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างไทย กับสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปได้แย่ง เนื่องจากปัญหาการเมืองในประเทศเป็นสำคัญ

¹ มูลค่าทางการค้ารวมระหว่างไทย-รัสเซีย ในปี พ.ศ. 2556 อยู่ที่ 2,571 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ รองลงมาจากเวียดนาม ที่มีมูลค่าทางการค้ากับรัสเซียสูงที่สุดในอาเซียนในปีเดียวกัน ซึ่งอยู่ที่ 3,234 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ข้อมูลล่าสุด ณ วันที่ 8 ตุลาคม 2557 ข.)

² ที่ผ่านมามีเงินได้เลือกบทบาทที่เป็นกลางต่อกรณีของยูเครน แม้รัสเซียจะเป็นคู่ค้าสำคัญในองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organization: SCO) ก็ตาม จากที่เห็นคือ จีนไม่ตัดสินใจเลือกข้างเมื่อครั้งการประชุมคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่มีขึ้นในมหานครนิวยอร์กในวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2557 ส่งผลให้การร่างมติว่าด้วยวิกฤตการณ์ดังกล่าวต้องหยุดชะงักลง เหตุผลในการดำเนินการเช่นนี้ของจีนคือความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนที่ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาอย่างต่อเนื่อง นายรอล์ฟ วินนี ผู้อำนวยการโครงการจีนประจำองค์การประสานงานทางธุรกิจของยูเรเชียได้กล่าวไว้ว่า สำหรับจีน โลกกำลังมีเสถียรภาพเพียงพอต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ การดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศและความสัมพันธ์ที่มั่นคงต่อเนื่องกับสหรัฐอเมริกา

ในแง่ของการขยายอิทธิพล หลังจากการครอบครองไครเมีย รัสเซียอาจพยายามกู้อำนาจเก่าคืนมา และกลายเป็นภัยคุกคามต่อผลประโยชน์ของจีนในเอเชียกลางอันอุดมไปด้วยพลังงานซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพโซเวียต (Sieff, 2011) ในทางตรงกันข้าม รัฐบาลอินเดียกลับไม่ลังเลที่จะสนับสนุนรัสเซียในการเข้าครอบครองไครเมีย โดยผู้เชี่ยวชาญได้ทำการวิเคราะห์ไว้ว่า สาเหตุมาจากปัจจัยทั้งสามดังต่อไปนี้ 1) บทบาทสำคัญของรัสเซียในโครงการพัฒนาอูซเบกและการทหารของอินเดีย 2) ความไม่สงบที่เกิดขึ้นจากการใช้ “ประชาธิปไตย” เป็นเครื่องมือทางนโยบายทางการทูต และ 3) สิ่งตอบแทนในปี พ.ศ. 2518 สหภาพโซเวียตได้หนุนหลังอินเดียในการผนวกดินแดนรัฐสิกขิมหลังจากที่ 97.5% ของประชาชนโหวตที่จะเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอินเดีย (Sahni, 2014)

13.1.3 แนวทางของไทยในการเจรจาความตกลงการค้าเสรีกับตุรกี

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ตุรกี และไทยต่างมีความสัมพันธ์อันดีกับมหาอำนาจกลุ่มต่างๆ แม้ว่าไทยจะมีปัญหาการเมืองภายในประเทศทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป แยก แต่ทั้งสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรปก็ต้องรักษาผลประโยชน์ทางการค้ากับไทย เพราะประเทศอื่นๆ ก็พร้อมที่จะเข้ามาแทนที่ นอกจากนี้ การทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างตุรกีกับไทย ก็ไม่ได้ส่งผลกระทบของการถ่วงดุลอำนาจของมหาอำนาจต่างๆ ทั้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยุโรป เอเชียกลาง ตะวันออกกลาง และแอฟริกาตอนเหนือ ดังนั้น การจัดทำความตกลงการค้าเสรีไทย-ตุรกี ไม่น่าส่งผลกระทบทางการเมืองต่อทั้งไทยและตุรกี

13.2 มิติทางสังคม

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทย-ตุรกี นอกจากมิติทางการเมืองที่อาจเกิดขึ้นแล้วนั้น ยังมีมิติทางสังคมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบจากการทำความตกลงการค้าเสรีอีกด้วย การศึกษานี้ได้ให้ความสนใจผลด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับโอกาสทางสังคม ความยากจน อาชญากรรม และปัญหาอื่นๆ ทั้งนี้ ข้อได้เปรียบเสียเปรียบมีผลมาจากผลกระทบด้านความยั่งยืนทางสังคมของความตกลงการค้าเสรีไทย-ตุรกี ภายใต้เงื่อนไขในกรณีที่เป็นไปได้มากที่สุดจากความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทย-ตุรกี ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความตกลงการค้าเสรี ตุรกี-อียิปต์ ความตกลงการค้าเสรีตุรกี-ชิลี และความตกลงการค้าเสรีตุรกี-เกาหลีใต้ โดยเน้นจากจุดยืนของฝ่ายไทยเป็นหลัก โดยอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน

13.2.1 ผลกระทบของความตกลงการค้าเสรีไทยกับตุรกี

โอกาสทางสังคมและความยากจน

การศึกษาโอกาสทางสังคมและความยากจนควรตระหนักถึงความมั่นคงทางสังคม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจภายในประเทศ และความเป็นธรรมทางสังคมที่รัฐมีอำนาจหน้าที่ในการจัดสรรดูแล เพราะความยากจนที่ไม่สามารถแก้ไขได้นั้นจะกลายเป็นปัญหาสังคมสำคัญของประเทศ กิจกรรมทางเศรษฐกิจดำเนินไปภายใต้การจัดสรรทรัพยากรที่ล้มเหลวทำให้มีผู้ไม่สามารถได้ประโยชน์จากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ความยากจนสามารถวัดโดยใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์และสถิติ โดยทั่วไปแล้ว ความยากจนมี 2 ประเภท คือ 1) ความยากจนสมบูรณ์หรือสัมบูรณ์ (Absolute poverty) ซึ่งเป็นความยากจนที่เกิดจากการขาดทรัพยากรที่เพียงพอในการดำรงชีพตามมาตรฐานใดๆ ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวเป็นเกณฑ์ที่วัดความยากจน เรียกว่าเส้นความยากจน (Poverty line)³ ซึ่งประกอบด้วยเส้นความยากจนสากลและเส้นความยากจนประจำชาติ 2) ความยากจนสัมพัทธ์หรือสัมพัทธ์ (Relative poverty) เป็นความยากจนที่เกิดขึ้นจากการมีทรัพยากรน้อยกว่าบุคคลอื่นในสังคม แม้ว่ารายได้ อาจสูงกว่าเส้นความยากจนแต่เมื่อรายได้นั้นน้อยกว่าเพื่อนบ้านก็นับเป็นคนจนอยู่ดี ดังนั้น เพื่อให้การศึกษามีความแม่นยำมากขึ้น ความยากจนสมบูรณ์จึงถูกนำมาใช้ในการศึกษามากกว่า

³ เส้นความยากจน (Poverty line) เป็นเครื่องมือสำหรับใช้วัดภาวะความยากจน โดยคำนวณจากต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของปัจเจกบุคคลในการได้มาซึ่งอาหารและสินค้าบริการที่จำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งบุคคลที่มีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่ำกว่าเส้นความยากจนจะถือว่าเป็นคนจน

เมื่อความยากจนถูกวัดด้วยระดับรายได้ การมีรายได้สูงขึ้นจึงเพิ่มโอกาสในการหลุดพ้นจากการเป็นคนจน จำนวนคนจนในประเทศมีเท่าไรขึ้นอยู่กับเส้นความยากจน เส้นความยากจนสากล (International poverty line) ถูกคิดค้นโดยธนาคารโลก ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2536 ในปัจจุบันมีการวัดความยากจนด้วยเส้นความยากจนที่ \$1 \$1.25 และ \$2 ต่อวัน โดยบุคคลจะถือเป็นคนจนก็ต่อเมื่อใช้จ่ายต่อวันน้อยกว่า 1 1.25 และ 2 เหรียญสหรัฐฯ ต่อวัน เช่น หากนาย ก. ใช้จ่ายวันละ 0.5 เหรียญสหรัฐฯ ต่อวันเพื่อยังชีพ นาย ก. จึงถือว่าเป็นคนจน และหากประเทศที่นาย ก. อยู่ มีบุคคลเช่นเดียวกันกับนาย ก. 3 คน จากประชากรทั้งหมด 20 คน จะทำให้ความยากจนในประเทศเท่ากับร้อยละ 15 เป็นต้น นอกจากนี้เส้นความยากจนสากลแล้ว ยังมีเส้นความยากจนประจำชาติ (National poverty line) ซึ่งเกณฑ์การวัดมาจากรายได้เฉลี่ยของคนทั้งประเทศ โดยเกณฑ์การวัดจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ เส้นความยากจนในไทยอาจอยู่ที่ 1,500 บาทต่อเดือน ขณะที่เส้นความยากจนของมาเลเซียอาจอยู่ที่ 2,100 บาทต่อเดือน เป็นต้น ซึ่งระดับของเส้นความยากจนประจำชาติจะเป็นไปตามระดับของ GDP เสียส่วนใหญ่

การใช้เส้นความยากจนสากลกับเส้นความยากจนประจำชาติมีข้อดีและข้อเสียที่แตกต่าง ข้อดีของเส้นความยากจนสากล คือ ทุกประเทศจะถูกวัดด้วยเกณฑ์เดียวกันทั้งหมด จึงทำให้ง่ายต่อการเปรียบเทียบ แต่มีข้อเสีย คือ ความเหมาะสมของเส้นความยากจนที่จะต้องปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ซึ่งอย่างน้อยควรจะต้องปรับให้ทันต่ออัตราเงินเฟ้อ กล่าวคือ หากเส้นความยากจนในอีก 10 ปีข้างหน้ายังคงเป็น \$1 อยู่ อาจพบว่าไม่มีคนจนเลยก็ได้ ซึ่งนักวิชาการต่างเข้าใจกันว่าไม่เป็นจริง ในทางกลับกัน ข้อดีของเส้นความยากจนประจำชาติ คือ การสะท้อนมุมมองของความยากจนสัมพัทธ์ได้ ทำให้มั่นใจได้ว่าบุคคลที่อยู่เหนือเส้นความยากจนมีการยังชีพที่พอเพียง ข้อเสียคือการไม่สามารถเปรียบเทียบในแต่ละประเทศได้เพราะเกณฑ์ที่ต่างกัน และเมื่อผลจากแบบจำลอง GTAP ระบุว่ารายได้ของประชากรเพิ่มขึ้น จึงเป็นการเพิ่มโอกาสของการมีคนจนในประเทศลดลง ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในประเทศถูกคาดหวังให้ดีขึ้น ซึ่งนำไปสู่การลดลงของปัญหาสังคมอื่นๆ ซึ่งเศรษฐกิจไทยในภาพรวม (ตารางที่ 13.2) จะมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจประมาณร้อยละ 0.0234 หรือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่สะท้อนถึงรายได้รวมของประเทศเพิ่มขึ้นกว่า 57.67 ล้านเหรียญสหรัฐฯ (1,863.33 ล้านบาท) การบริโภคของประชากรที่เป็นตัววัดความเป็นอยู่ของประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0250 หรือเพิ่มขึ้นมูลค่า 31.67 ล้านเหรียญสหรัฐฯ (1,015.33 ล้านบาท) รายได้ประชากรเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.0255 นอกจากนี้ การลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0398 หรือมีมูลค่าเพิ่มขึ้น 2,421 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งสอดคล้องกับการจ้างงานที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0264 ในขณะที่เสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในประเทศเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก เนื่องจากอัตราเงินเฟ้อ และสวัสดิการสังคม (ตารางที่ 13.3) ที่สะท้อนถึงความสามารถในการใช้ทรัพยากร ทั้งทุน แรงงาน และปัจจัยการผลิตต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด อยู่ที่ประมาณ 30 ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าจากตัวเลขทางเศรษฐกิจ หากไทยบรรลุข้อตกลงกับตุรกีในกรณีที่เป็นไปได้มากที่สุด การเติบโตทางเศรษฐกิจจะทำให้โอกาสทางสังคม และความยากจนที่ไทยบรรลุข้อตกลงน่าจะปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย การแก้ปัญหาความยากจนจึงต้องดำเนินการอย่างครบวงจรทั้งปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เช่น การลดช่องว่างระหว่างโอกาสและคุณภาพบริการทางสังคมและสาธารณสุขในเขตเมืองกับเขตชนบท การเตรียมความพร้อมด้านนโยบายที่อยู่อาศัยและการจัดระเบียบสังคมในเมือง เป็นต้น

ตารางที่ 13.2: ผลกระทบทางเศรษฐกิจของไทยกรณีที่ไทยบรรลุข้อตกลงกับตุรกี โดยเปิดตลาดที่มีระดับความเสรีในกรณีที่เป็นไปได้มากที่สุด

หน่วย: ร้อยละ

ตัวแปรด้านเศรษฐกิจมหภาค	ผลกระทบ
	0.0250
การบริโภค	31.6667 (1015.3333)
การลงทุน	0.0398 24.6667 (799.3333)
การใช้จ่ายรัฐบาล	0.0264 7.3333 (245.0000)
การส่งออก	0.0241 43.0000 (1391.0000)
การนำเข้า	0.0330 49.3333 (1586.6667)
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	0.0234 57.6667 (1863.3333)
อัตราเงินเฟ้อ	0.0002
การเคลื่อนย้ายเงินทุน	-0.0204
ต้นทุนการผลิต	0.0212
การจ้างงาน	0.0242
รายได้ประชากร	0.0255

ที่มา: คำนวณจากแบบจำลอง GTAP รุ่น 8.0 โดยมูลนิธิ สวค.

- หมายเหตุ: 1) สำหรับคอลัมน์ผลกระทบ ตัวเลขหนาแสดงปริมาณที่เปลี่ยนแปลง หน่วยเป็นร้อยละ ตัวเลขเล็กแสดงปริมาณที่เปลี่ยนแปลง หน่วยเป็นล้านเหรียญสหรัฐฯ และตัวเลขในวงเล็บแสดงปริมาณที่เปลี่ยนแปลง หน่วยเป็นล้านบาท แปลงค่าเงินโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนที่ 32.22 บาทต่อ 1 เหรียญสหรัฐฯ ณ วันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2557 จากธนาคารแห่งประเทศไทย
- 2) ผลกระทบทางเศรษฐกิจของไทยที่แสดงเป็นค่าเฉลี่ย (Average) ของผลกระทบในกรณีที่ไทยบรรลุข้อตกลงกับตุรกีได้ในการเปิดตลาดที่มีระดับความเสรีใกล้เคียงกับที่ตุรกีจัดทำในความตกลงการค้าเสรีอื่นประกอบด้วย อียิปต์ ซิลี และเกาหลีใต้ (ตารางที่ 5.2 5.5 และ 5.8 ในบทที่ 5)

ตารางที่ 13.3: ผลกระทบต่อสวัสดิการสังคมของไทยกรณีไทยบรรลุข้อตกลงกับตุรกี โดยเปิดตลาดที่มีระดับความเสรีในกรณีที่เป็นไปได้มากที่สุด

สวัสดิการสังคม	ผลกระทบ
ประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากร	8.7829
	(282.6667)
อัตราแลกเปลี่ยนการค้า	23.5076
	(757.3333)
การออมและการลงทุน	-2.7514
	(-88.6667)
สวัสดิการโดยรวม	29.5391
	(951.7498)

ที่มา: คำนวณจากแบบจำลอง GTAP รุ่น 8.0 โดยมูลนิธิ สวค.

- หมายเหตุ: 1) สำหรับคอลัมน์ผลกระทบ ตัวเลขหนาแสดงปริมาณที่เปลี่ยนแปลง หน่วยเป็นล้านเหรียญสหรัฐฯ และตัวเลขในวงเล็บแสดงปริมาณที่เปลี่ยนแปลง หน่วยเป็นล้านบาท แปลงค่าเงินโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนที่ 32.22 บาทต่อ 1 เหรียญสหรัฐฯ ณ วันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2557 จากธนาคารแห่งประเทศไทย
- 2) ผลกระทบทางเศรษฐกิจของไทยที่แสดงเป็นค่าเฉลี่ย (Average) ของผลกระทบในกรณีที่ไทยบรรลุความตกลงกับตุรกีได้ในการเปิดตลาดที่มีระดับความเสรีใกล้เคียงกับที่ตุรกีจัดทำในความตกลงการค้าเสรีอื่นประกอบด้วย อียิปต์ ซิลี และเกาหลีใต้ (ตารางที่ 5.2 5.5 และ 5.8 ในบทที่ 5)

ปัญหาอื่นๆ

ความเหลื่อมล้ำ

นอกเหนือจากความยากจน ความเหลื่อมล้ำยังเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศตลาดใหม่ (Emerging countries) เนื่องจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่สมส่วน กล่าวคือ ผู้ได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีเฉพาะกลุ่ม (Concentrated) เท่านั้น ความเหลื่อมล้ำมีหลายประเภท เช่น ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ การศึกษา และสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วต่างมีคุณสมบัติร่วมกัน คือ ความไม่เท่ากันของทรัพยากร โดยมีสาเหตุหลักหลายประการ เช่น ห่วงโซ่ความยากจน การขาดโอกาสในวัยเด็ก ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ความแตกต่างระหว่างคนรวยกับคนจนเป็นปัญหาอีกที่จะแก้ไขเนื่องจากคนจนมีความรู้่น้อย ทำให้ขาดโอกาสในหลายด้านในชีวิต เช่น โอกาสในการศึกษาเล่าเรียนที่สูงขึ้น โอกาสในทางเศรษฐกิจ และโอกาสในทางการเมือง เป็นต้น ทำให้ถูกกดลงไปเป็นคนชนชั้นล่างของสังคมได้โดยง่าย และส่งผลทำให้ลูกไม่มีโอกาสในชีวิตไปด้วย เกิดเป็นวงจรความยากจน ซึ่งปัญหาความยากจนมิใช่เป็นปัญหาส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็นปัญหาในภาพรวมของสังคมอีกด้วย ในขณะที่คนรวยย่อมมีโอกาสที่ดีกว่าและยังสามารถถ่ายโอนความมั่งคั่งให้กับคนรุ่นถัดไป ดังนั้น ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนที่เกิดขึ้นจะยิ่งขยายแทนที่จะลดลง ประเทศไทยยังคงมีปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำในระดับที่สูงเมื่อเทียบกับหลายประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน⁴ ดังนั้น นโยบายจากภาครัฐจึงไม่ควรมองข้ามผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความเหลื่อมล้ำในสังคม

⁴ สมชัย จิตสุชน. (2015). ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย : แนวโน้ม นโยบายและแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย". เข้าถึงได้จาก <http://tdri.or.th/tdri-insight/20150923>

สำหรับความเชื่อมโยงระหว่าง FTA กับความเหลื่อมล้ำ สามารถพิจารณาได้จากประโยชน์ที่ฝ่ายไทยได้รับว่าถูกกระจาย/ส่งต่อ (Distribution of gains) ไปให้ใคร หากผลประโยชน์ส่วนใหญ่ไปกระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มผู้มีรายได้สูง (เจ้าของกิจการ คนกลาง บริษัทข้ามชาติ) ก็จะสามารถคาดเดาได้ว่า FTA อาจมีผลให้สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำรุนแรงขึ้น อย่างไรก็ตาม หากผลประโยชน์ได้ถูกจัดสรรไปยังชนชั้นแรงงานหรือกลุ่มผู้มีรายได้น้อย-ปานกลางอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม FTA ก็อาจช่วยให้ความเหลื่อมล้ำลดลงได้ ในกรณีประเทศไทย ดูเหมือนว่า FTA ระหว่างไทยกับตุรกี มีโอกาสที่จะเพิ่มช่องว่างทางรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจน เนื่องจากสาขาการผลิตส่วนใหญ่ที่ได้ประโยชน์ (ผลผลิตรายสาขาเพิ่มสูงขึ้น) เป็นสาขาอุตสาหกรรมเสียส่วนใหญ่ แรงงานที่อยู่ในภาคเกษตรที่เป็นคนจนอาจไม่มีส่วนร่วมมากเท่าใดนักจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น นอกจากนี้ โครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทยยังเป็นแบบรับจ้างผลิต (Original Equipment Manufacturer: OEM) ซึ่งเจ้าของส่วนแบ่งของรายได้ที่แท้จริงคือคนต่างชาติ ไทยจึงอาจได้รับประโยชน์น้อยกว่าที่คาดไว้ในเชิงบวก หรือมากกว่าในกรณีคาดไว้ในเชิงลบ โดยสรุป แม้ปัญหาความเหลื่อมล้ำอาจไม่ใช่ผลกระทบที่เกิดขึ้นในระยะเวลานี้หรือมีความรุนแรงชัดเจนมากนักหลังจากทำความตกลงการค้าเสรี แต่ในแง่ของสวัสดิการของทั้งประเทศ รัฐบาลไม่อาจจะละเลยประเด็นดังกล่าวได้

13.3 มิติทางสิ่งแวดล้อม

ในการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับตุรกี ซึ่งผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาคคมนาคมขนส่ง และภาคบริการ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจมีผลต่อปริมาณการใช้พลังงานและปริมาณมลภาวะที่เกิดขึ้น กล่าวคือ หากมีการพัฒนาหรือการผลิตในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม หรือการบริการที่เพิ่มสูงขึ้น จะทำให้มีการใช้พลังงานที่เพิ่มสูงขึ้น และก่อให้เกิดมลภาวะเพิ่มสูงขึ้นด้วย ในทางกลับกัน หากมีการพัฒนาหรือการผลิตลดลง จะทำให้ปริมาณการใช้พลังงาน และการเกิดมลภาวะลดลงด้วย โดยปริมาณการใช้พลังงานและการเกิดมลภาวะ ได้จากค่าเฉลี่ยของผลกระทบจากความตกลงการค้าเสรีตุรกี-อียิปต์ ความตกลงการค้าเสรีตุรกี-ชิลี และความตกลงการค้าเสรีตุรกี-เกาหลีใต้

การใช้พลังงานและมลภาวะ

ในปัจจุบันการใช้พลังงานมีแนวโน้มสูงขึ้นตามการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาคคมนาคมขนส่ง และภาคบริการ หากมีการพัฒนามากขึ้นจะทำให้มีการใช้พลังงานและเกิดมลภาวะมากขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรม ดังนั้น จึงต้องมีการใช้พลังงาน วัตถุดิบต่างๆ และทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตมากขึ้น สำหรับในด้านของมลภาวะ ในการศึกษาครั้งนี้ให้ความสนใจมลภาวะทางอากาศที่เกิดการเผาไหม้เชื้อเพลิงในการผลิตและใช้พลังงาน จะทำให้มีการปล่อยสารจำพวก ก๊าซซัลเฟอร์ ไดออกไซด์ ก๊าซไนโตรเจนออกไซด์ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ไฮโดรคาร์บอนและอนุภาคของมวลสารต่างๆ ซึ่งเป็นสารที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ ซึ่งคาร์บอนไดออกไซด์ (Carbon dioxide: CO₂) เป็นก๊าซที่ถือว่าเป็นองค์ประกอบปกติของอากาศและเป็นส่วนหนึ่งของวงจรคาร์บอนในชีวมณฑล (Biosphere) ไม่ถือว่าเป็นสารมลพิษ มีความสามารถในการดูดซับแสงแดดได้ดี หากมีปริมาณมาก ส่งผลให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้น เกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก (Greenhouse effect) ตลอดจนเกิดการกักตุนรังสีของต่างๆ ที่ทำด้วยหิน เพราะเมื่อมีการละลายน้ำหรือไอน้ำจะมีฤทธิ์เป็นกรด ในปัจจุบันการใช้พลังงานในสาขาอุตสาหกรรมมีแนวโน้ม

เพิ่มสูงขึ้นตามการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แนวโน้มพบว่าไฟฟ้าเป็นสาขาการผลิตเพียงสาขาเดียวที่มีปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มากถึง 55,400,000 ตันต่อปี ดังตารางที่ 13.4 ทั้งนี้ยังไม่ได้คำนึงถึงสาขาการผลิตสาขาอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น สาขาการขนส่ง ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมและถ่านหิน และประมง เป็นต้น ดังนั้น จึงทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งภาคอุตสาหกรรมมีการปล่อยก๊าซ CO₂ จากการใช้ถ่านหิน/ลิกไนต์และก๊าซธรรมชาติเพิ่มขึ้น ในขณะที่มีแนวโน้มการปล่อยก๊าซ CO₂ จากน้ำมันสำเร็จรูป (น้ำมันดีเซล น้ำมันเตา น้ำมันก๊าซ และ LPG) ลดลง⁵ จะเห็นได้ว่าไม่มีปริมาณการปล่อย CO₂ จากสาขาที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 13.4: การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์โดยอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบเชิงบวกในปัจจุบัน
อ้างอิงจากการจัดกลุ่มสินค้าและบริการจากฐานข้อมูล GTAP รุ่น 8.0

หน่วย: ล้านเมตริกตัน

สาขาการผลิต	ปริมาณ CO ₂ ที่สาขาการผลิตในไทยปล่อยต่อปี
ข้าวเปลือก	1.5300
ข้าวสาลี	0.0010
เมล็ดธัญพืชอื่นๆ	0.2510
ผัก ผลไม้และเมล็ดถั่ว	3.0100
เมล็ดพันธุ์สำหรับผลิตน้ำมันพืช	0.2090
อ้อย	0.3780
พืชเส้นใย	0.0220
พืชอื่นๆ	0.2130
ผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์	0.0610
ผลิตภัณฑ์จากสัตว์อื่นๆ	0.2220
น้านมดิบ	0.0210
ขนสัตว์และไหม	0.0180
ผลิตภัณฑ์จากป่า	0.1670
ประมง	3.6900
ถ่านหิน	0.0010
น้ำมัน	2.4300
ก๊าซ	0.0380
แร่ธาตุอื่นๆ	0.3600
ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์	0.0410
ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์อื่นๆ	0.1960
น้ำมันและไขมันจากพืช	0.0790
ผลิตภัณฑ์นม	0.0970
ข้าวที่สีแล้ว	0.1040
น้ำตาล	0.6380
ผลิตภัณฑ์อาหารอื่นๆ	1.1400
เครื่องดื่มและยาสูบ	2.1600
สิ่งทอ	0.7070

⁵ ที่มา: <http://www.eppo.go.th>

สาขาการผลิต	ปริมาณ CO ₂ ที่สาขาการผลิตในไทยปล่อยต่อปี
เครื่องนุ่งห่ม	0.0950
ผลิตภัณฑ์หนัง	0.0580
ผลิตภัณฑ์ไม้	0.1780
กระดาษและสิ่งพิมพ์	0.9960
ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมและถ่านหิน	5.7900
เคมีภัณฑ์ ยางและพลาสติก	3.6700
ผลิตภัณฑ์แร่อื่นๆ	1.7600
เหล็ก	1.8200
โลหะอื่นๆ	0.2350
ผลิตภัณฑ์โลหะ	0.1940
ยานยนต์และชิ้นส่วน	0.1210
อุปกรณ์การขนส่งอื่นๆ	0.0380
อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	0.2030
เครื่องจักรและอุปกรณ์อื่นๆ	1.1100
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอื่นๆ	0.6840
ไฟฟ้า	55.4000
การผลิตก๊าซธรรมชาติและการจัดส่ง	7.5200
ทรัพยากรน้ำ	0.0010
ธุรกิจก่อสร้าง	0.5490
การค้า	0.2990
การขนส่งทางบก	32.2000
การขนส่งทางน้ำ	6.2300
การขนส่งทางอากาศ	7.9500
การสื่อสาร	0.0060
บริการทางการเงินอื่นๆ	0.0090
การประกัน	0.0040
บริการทางธุรกิจอื่นๆ	0.0370
การพักผ่อนหย่อนใจ และบริการอื่นๆ	0.3540
การบริหารภาครัฐ การป้องกันประเทศ การศึกษา สาธารณสุข	0.0730
ที่อยู่อาศัย	0.0000

ที่มา: คำนวณจากแบบจำลอง GTAP รุ่น 8.0 โดยมูลนิธิ สวค.

จากข้อมูลของปริมาณ CO₂ ที่เกิดขึ้นจากการผลิตในแต่ละสาขาการผลิตในตารางที่ 13.4 ซึ่งอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบเชิงบวกและอัตราการเปลี่ยนแปลงของภาคการผลิตรายสาขา จากความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับตุรกี ในกรณีที่เป็นไปได้มากที่สุดตามตารางที่ 13.5 เพื่อให้ตอบสนองความต้องการสินค้าที่เพิ่มขึ้นทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ดังนั้น จึงต้องมีการใช้พลังงาน วัตถุดิบต่างๆ และทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตมากขึ้น โดยสิ่งทอ (ร้อยละ 0.4768) เป็นสาขาที่มีอัตราการเพิ่มการผลิตมากที่สุด รองลงมา คือ ขนสัตว์และไหม (ร้อยละ 0.4300) พืชเส้นใย (ร้อยละ 0.2235) ยานยนต์และชิ้นส่วน (ร้อยละ 0.2083) และผลิตภัณฑ์หนัง (ร้อยละ 0.0390) ตามลำดับ ทำให้สามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของปริมาณ CO₂ ที่แต่ละสาขาการผลิต ถ้าหากมีความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับตุรกี

ตารางที่ 13.5: จำนวนมลพิษที่ไทยปล่อยเพิ่มขึ้นหลังเปิด FTA⁶

CO2 ปล่อยโดยอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบเชิงบวก	ผลกระทบเชิงบวกของภาคการผลิต (ร้อยละ)	จำนวนมลพิษที่ไทยปล่อยเพิ่มขึ้น (หน่วย: ล้านเมตริกตัน)
เมล็ดธัญพืชอื่นๆ	0.0132	0.0033
ผัก ผลไม้ และเมล็ดถั่ว	0.0008	0.0024
ผลิตภัณฑ์อาหารอื่นๆ	0.0293	0.0334
พืชเส้นใย	0.2235	0.0049
ขนสัตว์และไหม	0.4300	0.0180
ประมง	0.0137	0.0504
สิ่งทอ	0.4768	0.3371
ผลิตภัณฑ์หนัง	0.0390	0.0023
เคมีภัณฑ์ ยาง และพลาสติก	0.0186	0.0684
ยานยนต์และชิ้นส่วน	0.2083	0.0252

สำหรับผลกระทบเชิงลบในกรณีที่เป็นไปได้มากที่สุดของภาคการผลิตที่ไทยบรรลุข้อตกลงกับตุรกี จะมีการผลิตสินค้าน้อยลงโดยส่วนหนึ่งมีผลมาจากมีการนำเข้าสินค้าทดแทน ส่งผลให้มีการใช้พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติ และวัตถุดิบลดลง ซึ่งเป็นผลดีต่อสิ่งแวดล้อม ดังตารางที่ 13.6 แสดงให้เห็นถึงสาขาการผลิตที่ได้รับผลกระทบเชิงลบ 5 อันดับแรกที่มีอัตราการลดกำลังการผลิตสูงสุด ได้แก่ อุปกรณ์การขนส่ง และอื่นๆ (ร้อยละ 0.0807) อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (ร้อยละ 0.0804) เครื่องจักรและอุปกรณ์อื่นๆ (ร้อยละ 0.0616) ผลิตภัณฑ์เหล็กและโลหะ (ร้อยละ 0.0484) และผลิตภัณฑ์ไม้ (ร้อยละ 0.0441)

ตารางที่ 13.6: จำนวนมลพิษที่ไทยปล่อยลดลงหลังเปิด FTA⁷

CO2 ปล่อยโดยอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบเชิงลบ	ผลกระทบเชิงลบของภาคการผลิต (ร้อยละ)	จำนวนมลพิษที่ไทยปล่อยลดลง (หน่วย: ล้านเมตริกตัน)
ข้าวเปลือก	-0.0107	0.0164
ข้าวสาลี	-0.0156	0.0000
เมล็ดพันธุ์สำหรับผลิตน้ำมันพืช	-0.0183	0.0038
อ้อย	-0.0358	0.0135
พืชอื่นๆ	-0.0068	0.0014
ผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์	-0.0063	0.0004
ผลิตภัณฑ์จากสัตว์อื่นๆ	-0.0160	0.0036
น้ำมันดิบ	-0.0307	0.0006
ผลิตภัณฑ์จากป่า	-0.0392	0.0066

⁶ ผลกระทบเชิงบวกของภาคการผลิตของไทยรายสาขากรณีไทยบรรลุข้อตกลงกับตุรกีโดยเปิดตลาดที่มีระดับความเสรีใกล้เคียงโดยเฉลี่ยระหว่างความตกลงการค้าเสรีตุรกี-อียิปต์ ตุรกี-ชิลี และตุรกี-เกาหลีใต้ และส่วนต่างที่เพิ่มขึ้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ โดยอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบเชิงบวกและกรณีไทยบรรลุข้อตกลงกับตุรกี เมื่อเทียบกับสัดส่วนก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ปล่อยโดยอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบเชิงบวกในปัจจุบัน

⁷ ผลกระทบเชิงลบของภาคการผลิตของไทยรายสาขากรณีไทยบรรลุข้อตกลงกับตุรกีโดยเปิดตลาดที่มีระดับความเสรีใกล้เคียงโดยเฉลี่ยระหว่างความตกลงการค้าเสรีตุรกี-อียิปต์ ตุรกี-ชิลี และตุรกี-เกาหลีใต้ และส่วนต่างที่ลดลงของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ โดยอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบเชิงลบและกรณีไทยบรรลุข้อตกลงกับตุรกี เมื่อเทียบกับสัดส่วนก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ปล่อยโดยอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบเชิงลบในปัจจุบัน

CO2 ปลดปล่อยโดยอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบเชิงลบ	ผลกระทบเชิงลบของภาคการผลิต (ร้อยละ)	จำนวนมลพิษที่ไทยปล่อยลดลง (หน่วย: ล้านเมตริกตัน)
ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์	-0.0086	0.0004
ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์อื่นๆ	-0.0309	0.0061
น้ำมันและไขมันจากพืช	-0.0149	0.0012
ผลิตภัณฑ์นม	-0.0360	0.0035
ข้าวที่สีแล้ว	-0.0114	0.0012
น้ำตาล	-0.0359	0.0229
เครื่องดื่มและยาสูบ	-0.0064	0.0138
เครื่องนุ่งห่ม	-0.0123	0.0012
ผลิตภัณฑ์ไม้	-0.0441	0.0078
กระดาษและสิ่งพิมพ์	-0.0293	0.0292
ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมและถ่านหิน	-0.0061	0.0355
ผลิตภัณฑ์เหล็กและโลหะ	-0.0484	0.0363
อุปกรณ์การขนส่งและอื่นๆ	-0.0807	0.0031
อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	-0.0804	0.0163
เครื่องจักรและอุปกรณ์อื่นๆ	-0.0616	0.0684
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอื่นๆ	-0.0427	0.0292

ที่มา: คำนวณจากแบบจำลอง GTAP รุ่น 8.0 โดยมูลนิธิ สวค.

สาขาการผลิตที่ก่อให้เกิดปริมาณ CO₂ เพิ่มขึ้นมากที่สุด 5 อันดับแรก หลังจากที่มีความตกลงกันแล้ว ได้แก่ 1) สิ่งทอ 2) เคมีภัณฑ์ ยาง และพลาสติก 3) ประมง 4) ผลิตภัณฑ์อาหารอื่นๆ และ 5) ยานยนต์ และชิ้นส่วน ในขณะที่สาขาการผลิตที่ปล่อยปริมาณ CO₂ ลดลงมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ 1) เครื่องจักรและอุปกรณ์อื่นๆ 2) ผลิตภัณฑ์เหล็กและโลหะ 3) ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมและถ่านหิน 4) กระดาษและสิ่งพิมพ์ และ 5) ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอื่นๆ ดังนั้น ในภาพรวมจะเห็นได้ว่าหากไทยบรรลุข้อตกลงกับตุรกี CO₂ จะถูกปล่อยออกจากสาขาการผลิตที่ได้รับผลกระทบเชิงลบมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นถึง 545,400 ตัน ในขณะที่จำนวนก๊าซดังกล่าวจากสาขาการผลิตที่ได้รับผลกระทบเชิงลบมีแนวโน้มที่จะลดลง 322,400 ตัน เท่านั้น เป็นส่วนต่างถึง 223,000 ตัน แสดงให้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมของไทยมีโอกาสได้รับผลกระทบเชิงลบจากความตกลงการค้าเสรีดังกล่าวเมื่อพิจารณาจากการเพิ่มขึ้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเกิดสภาวะโลกร้อน โดยเฉพาะสินค้ากลุ่มสิ่งทอ เคมีภัณฑ์ ยาง และพลาสติก และผลิตภัณฑ์อาหารอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศมากเป็นพิเศษ

13.4 สรุป

การศึกษาผลกระทบทางด้านการเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผลกระทบทางการเมืองจากการทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับตุรกีมีไม่มากนัก เนื่องจากไทยและตุรกีต่างเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของภูมิภาคที่ประเทศมหาอำนาจแต่ละฝ่ายต้องพยายามเข้ามารักษาผลประโยชน์ของตน ดังนั้น จึงไม่มีใครต้องการให้ไทยและตุรกีเลือกฝั่งอย่างชัดเจนในขณะเดียวกัน ไทยและตุรกีต่างก็มีความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกฝ่ายและสามารถสร้างประโยชน์จากจุดแข็งด้านยุทธศาสตร์ของตนเองเป็นอย่างดี ดังนั้น การจัดทำความตกลงการค้าเสรีไทย-ตุรกี ไม่น่าจะส่งผลกระทบทางการเมืองที่มีนัยสำคัญ

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจในเชิงบวกจากการจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยและตุรกีส่งผลให้รายได้และการจ้างงานในภาพรวมดีขึ้น ซึ่งมีส่วนช่วยให้ปัญหาเรื่องโอกาสทางสังคมและความยากจนดีขึ้นไม่มากนักน้อย ถึงกระนั้น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไม่อาจขจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ให้หมดไป ผลกระทบในเชิงบวกและลบของความตกลงการค้าเสรีไม่ได้กระจายให้กับประชาชนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน ส่งผลให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำอาจจะเลวร้ายลงได้ โดยผู้ที่ได้ผลประโยชน์มากที่สุดคือ ผู้ที่มีความพร้อมหรือคนที่อยู่ฐานบนของสังคมซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยของประเทศ

ส่วนผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมมาจากผลภาวะที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงกำลังการผลิต อันเนื่องมาจากความตกลงทางการค้าเป็นหลัก การเพิ่มกำลังผลิตในสาขาที่ได้รับผลกระทบเชิงบวกจากความตกลงการค้าเสรีจะทำให้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมแย่ลง ส่วนสาขาที่ได้รับผลกระทบเชิงลบจากความตกลงการค้าเสรีจะทำให้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ในภาพรวมผลภาวะที่เพิ่มขึ้นจากความตกลงการค้าเสรีไทย-ตุรกีจะมีมากขึ้นและส่งผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ผลกระทบด้านการเมือง ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมไม่ได้มีนัยสำคัญต่อประเทศไทยมากนัก